

LO IVA HISTORIA 2 godz. 06.03.2021

Temat: WOJNY RZECZPOSPOLITEJ Z SĄSIADAMI W XVII w.: Szwecją, Rosją, Turcją i Ukrainą.

1. Wiek XVII okazał się najkrwawszym w dziejach Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Państwu polsko-litewskiemu przyszło stoczyć w nim długotrwałe wojny ze Szwecją, Rosją i Turcją. Nie uniknięto również wojen domowych, które spustoszyły znaczne połacie kraju. W efekcie państwo, które było jednym z najbogatszych i najpotężniejszych w Europie na progu XVI stulecia, kończyło wiek ze znacznymi stratami terytorialnymi i zniszczone. Zapoczątkowało to proces upadku Rzeczypospolitej i doprowadziło w konsekwencji do wykreślenia jej z mapy Europy w XVIII w.

2. Wojny polsko - szwedzkie w XVII wieku

- 1600 - początek wojen o Inflanty,
- 1605 - bitwa pod Kircholmem (zwycięstwo wojsk polskich),
- 1611 - rozejm polsko- szwedzki, Polska obroniła Inflanty,
- 1621 - atak wojsk szwedzkich na Inflanty,
- 1622 - rozejm w Mitawie, Polska traci Inflanty,
- 1626 - atak wojsk szwedzkich na Pomorze i Prusy Książęce,
- 1627 - bitwa morska pod Oliwą (zwycięstwo wojsk polskich),
- 1629 - bitwa pod Trzcina; hetman Stanisław Koniecpolski; rozejm w Starym Targu,
- 1635 - rozejm w Sztumskiej Wsi; Szwedzi opuszczają Pomorze Gdańskie i Prusy Książęce,
- 1655 - Potop Szwedzki, obrona Jasnej Góry,
- 1656 - bitwa pod Warką (zwycięstwo wojsk polskich) Stefan Czarniecki; Układ w Randot – próba rozbioru Polski,
- 1657 - traktaty welawsko - bydgoskie; Brandenburgia wycofuje się z poparcia Szwedów, elektor Brandenburgii uzyskuje suwerenność Prusów Książęcych,
- 1658 - wojska polskie wspomagają Danię,
- 1660 - pokój w Oliwie, Szwedzi zyskali Inflanty, Polska: Kurlandia, obroniła Pomorze Gdańskie i musiała zaakceptować niezależność Prusów Książęcych.

3. Wojny polsko - rosyjskie w XVII wieku

- 1609 - początek wojen, oblężenie twierdzy Smoleńsk,
- 1610 - bitwa pod Kłuszynem; hetman Stanisław Żółkiewski,
- 1612 - powstanie antypolskie na Kremlu,
- 1613 - koniec Wielkiej Smuty, nowym carem rosyjskim jest Michał Fiodorowicz Romanow
- 1619 - rozejm w Dywilnie,
- 1632 - 1634 - wojna z Rosją; pokój w Polanowie; Polska zatrzymała ziemię: smoleńską,

czernihowską i siewierską.

- 1654 - ugoda z Rosją w Perejasławiu; uchwalenie zjednoczenia Ukrainy lewobrzeżnej z Rosją
- 1655 - tryumf wojsk polskich pod Ochmatowem,
- 1660 ugoda Cudnowska; pokonanie 50 tys. armii moskiewskiej,
- wraz z rozpoczęciem „potopu” szwedzkiego Rosjanie wycofali się z Rzeczypospolitej,
- 1667 - rozejm andruszowski,
- 1686- pokój Grzymułtowskiego (traktat Grzymułtowskiego) zawarty między Polską i Rosją.

4. Wojny polsko - tureckie w XVII wieku

- 1620- klęska wojsk polskich pod Cecorą, śmierć Stanisława Żółkowskiego,
- 1621- obrona Chocimia, Jan Karol Chodkiewicz, zawarcie pokoju z Turcją,
- 1672 - traktat pokojowy w Buczaczu,
- 1673 - bitwa pod Chocimem, Jan Sobieski (zwycięstwo wojsk polskich),
- 1676 -traktat pokojowy z Turkami w Żurawnie; przywrócenie Polsce części utraconych ziem z wyjątkiem twierdzy w Kamieńcu Podolskim
- 1683 - przystąpienie Polski do ligi antytureckiej, zawiązanie sojuszu z Austrią, połączone siły polskie pod dowództwem Sobieskiego, cesarskie (Leopold I) i książąt Rzeszy pokonały pod Wiedniem wojska wezyra Kara Mustafa,
- 1699 - w Karłowicach zawarto pokój z Turcją (król August II Mocny); Polska odzyskała Kamieniec Podolski, Podole i część prawobrzeżnej Ukrainy.

5. Wojny polsko - ukraińskie w XVII wieku

- 1648 - wybuch powstania na Ukrainie pod wodzą Bohdana Chmielnickiego; bitwa pod Żółtymi Wodami, gdzie wojska polskie pod wodzą Stefana Potockiego poniosły klęskę,
- 1649 - wojna na Ukrainie; Przekupienie przez króla polskiego chana, który był przeciwnikiem powstania silnego państwa ukraińskiego,
- 1651 - Bitwa pod Beresteczkiem; armia polska (60 tys.) pod dowództwem Jana Kazimierza zadała klęskę wojskom kozackim (100 tys.). Bitwa uważana za jedną z największych zwycięstw w historii Polski,
- 1654 ugoda z Rosją w Perejasławiu; uchwalenie zjednoczenia Ukrainy lewobrzeżnej z Rosją
- 1660 - odmowa działań wojennych,
- 1667 - rozejm w Andruszowie,

6. Skutki wojen

Wojny toczone w połowie XVII w. doprowadziły do olbrzymich zniszczeń kraju. Przyczyniły się do poważnego kryzysu gospodarczego, którego skutki były odczuwalne przez dziesiątki lat. Do tego dołączył kryzys polityczny. Jego najbardziej złowieszczym przejawem stało się

zrywanie obrad sejmu przez pojedynczych posłów za pomocą formuły liberum veto ("wolne nie pozwalam"). Po raz pierwszy nastąpiło to w 1652 r. Rosła rola magnatów w państwie. Próby reform podjęte przez poszczególnych władców, zwłaszcza przez Jana Kazimierza (projekt elekcji vivente rege – za życia poprzedniego monarchy), napotykały sprzeciw szlachty, a nawet prowadziły do zbrojnych buntów (rokosz Lubomirskiego 1664-1666). To wszystko sprawiło, że Rzeczpospolita Obojga Narodów pod koniec XVII w. odchodziła od tradycji demokracji szlacheckiej, stając się z wolna oligarchią magnacką.